

Халқ сўзи

Ўзбекистон —
келажаги
буюк
давлат

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган • E-mail: xalksuzi@uzrak.uz • 2004 йил 10 февраль, №28 (3302)

Сешанба

ЭРИШГАН МАРРАЛАРИМИЗНИ МУСТАҲКАМЛАБ, ИСЛОҲОТЛАР ЙЎЛИДАН ИЗЧИЛ БОРИШ — АСОСИЙ ВАЗИФАМИЗ

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

Мамлакатимиз раҳбари ўтган йилда иқтисодий эркинлаштириш ва ислох қилиш йўли изчил, аниқ мақсадга йўналтирилган ҳолда амалга оширилганини таъкидлади. Натижада макроиқтисодий барқарор суръатлари таъминланиб, ялпи ички маҳсулот 4,4 фоиз, саноат маҳсулот ишлаб чиқариш ҳажми 6,2 фоиз, пул-кредит қўлланмиш ҳисоби эса 7,9 фоиз кўпайди. Қатъий пул-кредит сиёсати юритилиши туфайли ўртача йиллик пул массаси ялпи ички маҳсулот ҳажмига нисбатан 10,9 фоиз қисқарди. Инфляция даражаси 2002 йилдаги 21,6 фоиз ўрнига 3,8 фоизга ташкил этди. Аҳолининг реал даромадлари йил давомида 12,3 фоиз ўсди.

Амаллаштириш курсларини бир хиллаштириш ва валюта сиёсатини эркинлаштириш борасида олиб борилган изчил чора-тадбирлар жорий операциялар бўйича миллий валюта конвертациясини таъминлаш ва Халқаро валюта жағмаи Битимининг VIII моддасига қўшилиш имконини берди.

Узоқни кўлаб сиёсат юритиш натижасида ташқи иқтисодий фаолият ҳам бирмунча фаоллашди. Жумладан, ташқи савдо айланмаси ҳажми 17,3 фоиз, экспорт ҳажми 24,6 фоиз ўсиб, ташқи савдо айланмасида 760 миллион АҚШ долларидан ортиқ миқдорда ижобий сальдога эришилди.

Мамлакат иқтисодиётига жалб этилган инвестициялар ҳажми қарийб 2 триллион сўмга етди. Бу эса 2002 йилгига қараганда 4,5 фоиз кўп демаскидир.

Таъкидлаш жоизки, ўтган йили кичик бизнес ҳамда хусусий тадбиркорлик тадрижий ривожланди. Кичик бизнеснинг мамлакат ялпи ички маҳсулотидagi улуши 35,5 фоизга етди. Бугунги кунда бундай корхоналарда ишлаётганлар иқтисодиётда банд бўлганларнинг 57 фоиздан кўпрогини ташкил қилади.

Президентимиз йиғилганлар эътиборини иқтисодиёт тармоқларида ва иқтисодий соҳадаги ҳал этилмаётган, ислохотлар йўлида тўсқ бўлиб турган айрим муаммоларга қаратди.

Иқтисодиётни ислох қилишга доир қўйилган вазифаларнинг ҳаммаси ҳам ўзининг тўлиқ манъий яқинини топмапти. Айниқса, корхоналарни хусусийлаштириш топшириқларининг бажарилишида ҳамон бир томонлама ва юзак ёндашув кузатишмоқда. Акцияларнинг давлат пакетларини профес-

сионал бошқарувчи компанияларга ишончли бошқарувга бериш ишлари суғ бормоқда. Акциялар пакетларини инвестициялар мажбуриятлари остида текин беришда ортиқча эҳтиёткорлик кўзга ташланмоқда.

Капитал қурилиш, хизмат кўрсатиш ва сервис соҳасида ҳам иқтисодий ислохотларни амалга оширишда муайян нуқсонлар мавжуд. Мажлисида қишлоқ хўжалигидаги ислохотлар, бу борадаги муаммолар ва уларни бартараф этиш, шартнома интизоми, хўжалик бошқарувидаги маъмуриятчилик масалалари атрофида кўриб чиқилди.

Ислом Каримов фермер ва деҳқон хўжаликлари томонидан етиштирилмаётган маҳсулотларни қабул қилиб олишнинг таъсирчан тизими яратилмаганини, хўжалик бошқарувида ҳаммаё ва материаллар асосий турларини тақсимлашда маъмуриятчилик ҳамон сақланиб қолаётганини, қишлоқда шартнома интизоми пастлигини танқид қилди. Бундай муаммоларни зудлик билан ҳал қилиш зарурлигини алоҳида таъкидлади.

Йиғилишда Кадрлар тайёрлаш миллий дастурини, Меҳр ва муруват йили ва бошқа давлат дастурларини изчил амалга ошириш, бошқарув тузилмаси ва тизимини тубдан ўзгартириш, кичик бизнес ҳамда хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш билан боғлиқ масалаларга алоҳида эътибор қаратилди.

Ўтган йили барча жабҳаларда эришилган ютуқлар халқимизнинг фидокорона меҳнати маҳсули экани ва Президентимиз раҳбарлигида танилган йўлими нечоғли тўғриликдан далолат бериши алоҳида таъкидланди.

Мажлисида Ўзбекистон Республикаси давлат мулкни бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш давлат қўмитаси раиси М.Аскарлов, қишлоқ ва сув хўжалиги вазири А.Жўраев, “Ўзбекнеғилсаноат” давлат акциядорлик компаниясини раиси А.Баҳромов, “Файз” ҳолдинг компаниясини раиси М.Азимова, Фарғона ва Сирдарё вилоятлари ҳокимлари А.Оттабоев, Р.Хайдаров сўзга чиқди.

Мажлисида муҳокама этилган масалалар юзасидан тегишли қарор қабул қилинди.

(ЎЗА).
СУРАТЛАРДА: мажлис
пайтидан лавҳалар.
Абдувоҳид ТўРАЕВ олган
суратлар.

7 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йилда республикани ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари, иқтисодий ислохотларнинг боришини баҳолаш ҳамда 2004 йилда иқтисодиётни янада эркинлаштиришнинг асосий йўналишларига бағишланган йиғилиши бўлди.
Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов маъруза қилди.

Президент Ислом Каримовнинг 2003 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш яқунлари ва 2004 йилда иқтисодий ислохотларни чуқурлаштиришнинг асосий йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги МАЪРУЗАСИ

Хурматли мажлис қатнашчилари!
Бизнинг бугунги йиғилишимиздан кўзда тутилган мақсад — мамлакатимизнинг 2003 йилдаги иқтисодий-ижтимоий ривожланиш яқунларини сарҳисоб қилишдан иборат.

Шу билан бирга, биз ўз фаолиятимизни танқидий баҳолаб, жорий, яъни 2004 йилда иқтисодий ислохотларни янада чуқурлаштириш ва самарасини ошириш бўйича олдимизда турган асосий вазифа ва йўналишларни аниқ белгилаб олишимиз лозим.

Шу мақсадда ўтган йил яқунларининг асосий кўрсаткичларини чуқур ва атрофлича таҳлил қилар эканмиз, куйидаги мулоҳаза ва хулосаларни чиқаришимиз зарур, деб ўйлайман.

Биринчидан, мамлакатимизда макроиқтисодий барқарорлик ва иқтисодий ўсиш суръатларининг изчиллиги таъминланмоқда. Кейинги олти йил давомида ялпи ички маҳсулотнинг ўсиш суръатлари ҳар йили мунтазам равишда 4 фоиздан кўпроқ ошмоқда.

Ўтган йили бу кўрсаткич 4,4 фоизни ташкил этди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, Ўзбекистон Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги давлатлари орасида 2001 йилдаёқ ислохотлар бошланган 1990 йилга нисбатан ялпи ички маҳсулот ҳажмининг оширишга эришган ягона мамлакатдир.

Бугунги кунда иқтисодиётнинг барча муҳим тармоқлари изчил ривожланмоқда. Ҳисобот даврида саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажми 6,2 фоиз ўсгани ҳам шундан

далолат беради.

Айниқса, электротехника саноатида (10 фоиз), машинасозлик ва металлчилик қайта ишлаш соҳасида (30 фоиз), энгил саноати (6,2 фоиз), автомобилсозлик (29,1 фоиз) ҳамда истеъмол моллари ишлаб чиқаришда (8,4 фоиз) ўсиш суръатлари шунинг далилидир.

2003 йили республика ва маҳаллий бюджетларнинг харажатлар қисми амалда бажарилиб, давлат бюджетининг тақчиллиги ялпи ички маҳсулотга нисбатан белгиланган 2 фоиз ўрнига 0,4 фоизни ташкил этди.

Иккинчидан, мамлакатимизда амалга оширилмаётган либераллаштириш сиёсати, авваломбор, бюджет ва солиқ соҳаларини эркинлаштириш жараёни иқтисодиётимизнинг барқарор ривожланишига ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Ҳисобот даврида даромад солиғи ставкаси 24 фоиздан 20 фоизга, ижтимоий сугурта ажратмалари 37,3 фоиздан 35 фоизга камайдирилди, айрим солиқ турлари умуман бекор қилинди.

Буларнинг барчаси солиқ тизимининг янада очиқ, ошқоралигини таъминлаш ва унификация қилиш имконини бериб қолмасдан, корхоналар зиммасидаги солиқ юкни сезиларли даражада энгиллаштиришга ҳам хизмат қилди.

Белгилаб қўйилган тўловлар даражаси 2002 йилга қиёслаганда, ялпи ички маҳсулотга нисбатан 33,2 фоиздан 32,5 фоизга пасайди.

Учинчидан, 2003 йилда қатъий пул-кредит сиёсатини ўтказиш, пулнинг банкдан ташқарида айланишини ва ялпи пул ҳажмини

қисқартириш бўйича муҳим чора-тадбирлар амалга оширилди.

Касса режаларини назорат қилиш синга эскирган усуллардан воз кечиб, ялпи пул массасини бошқаришнинг банк фойз ставкалари каби бозор иқтисодиёти тамойилларига асосланган, замонавий, тез мосланувчан услублари жорий этилгани бу борадаги муҳим қадам бўлди.

Буларнинг барчаси ялпи ички маҳсулотга нисбатан ўртача йиллик пул массаси ҳажмининг 2002 йилдаги 12,5 фоиздан 10,9 фоизга камаййтириш имконини берди.

Иқтисодий-молиявий, солиқ ва пул-кредит сиёсатини эркинлаштиришга қаратилган кенг чора-тадбирлар мажмуининг изчил амалга оширилиши туфайли инфляция даражасининг кескин пасайишини, яъни бозордаги нарх-навоининг жиловлаб олинишини объектив конуний натижа, деб қабул қилишимиз даркор. Инфляция даражаси 2002 йилда 21,6 фоиз бўлган бўлса, ўтган йили бу кўрсаткич 3,8 фоизни ташкил этди.

Табиийки, инфляциянинг бу қадар кескин пасайиши, аввало, иш ҳақи ва аҳоли даромадларининг амалда ўсишига, банк тижорат ставкаларининг пасайишига ва шунга мос равишда иқтисодиётнинг реал тармоқларига ажратилмаган кредитлар ҳажмининг жиддий ортишига замин яратди.

Аҳолининг реал даромадлари йил давомида 12,3 фоиз, уларнинг тижорат банкларидagi омонатлари ҳажми 44 фоиз кўпайди, кредитлар бериш, биринчи навбатда, кичик бизнес ва тадбиркорлик субъектлари-

га ажратилмаган кредитлар миқдори 2,3 баробар ортиди.

Тўртинчидан, кейинги йилларда мамлакатимизда изчил амалга оширилган ишлар, хусусан, бир томондан, қатъий пул-кредит сиёсатининг ўтказилиши, иккинчи томондан эса алмасув курсларини унификация қилиш ва валюта сиёсатини эркинлаштириш бўйича қўрилган қатъий чоралар биз учун 2003 йилда миллий пулимиз — сўмнинг жорий операциялар бўйича эркин алмасувини таъминлаш ва 2003 йилнинг 15 октябрида Халқаро валюта жағмаи Битимининг 8-моддасига қўшилиш имконини берди.

Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, биз бунга аввало ўз куч ва имкониятларимизга таяниб, яъни бунинг учун ташқаридан қарз олмастан туриб, олтин-валюта захираларимизни нафақат сақлаб қолган, замонавий, тез мосланувчан услублари жорий этилган ҳам эришдик.

Бу иқтисодиётимизни жаҳон иқтисодиётига интеграция қилиш йўлидаги мураккаб ва оғир, айни пайтда зарур қадам бўлди.

Биз ташқи иқтисодий фаолият ва валюта соҳасида олиб бораётган эркинлаштириш сиёсатимизнинг натижалари ва самарасини бугуннинг ўзидаёқ кўришимиз мумкин.

Ҳисобот даврида ташқи савдо айланмаси ҳажмининг 17 фоиздан кўпроқ ошгани ҳам бу фикрни исботлайди.

Шу билан бирга, юртимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотларни экспорт қилиш ҳажми 24,6 фоиз кўпайди. Мамлакатимизнинг тўлов қобилияти мустаҳкамланди, ташқи савдо айланмасида 760 миллион АҚШ доллар миқдорда ижобий сальдога эришилди.

Иқтисодиётимизга тўғридан-тўғри, яъни, ҳукумат кафолатисиз жалб этилган хорижий инвестиция ва кредитлар ҳажми 2,5 баробар ўсди.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ташқи иқтисодий фаолият қўламининг кенгайиши ва ҳажмининг ортиши билан бир қаторда, унинг таркибиде, бу фаолиятни ташкил этиш тизимининг ўзида чуқур сифат ўзгаришлари бўлди.

Бугунги кунда биз жаҳон бозорига фақат анъанавий хомашёлар — пахта, рангли металллар ва бошқа маҳсулотлар чиқариш билан чекланиб қолаётганимиз йўқ. Экспорт таркибиде тайёр буюмлар, чуқур қайта ишланган, яъни қўшилган қиймат анча юқори бўлган маҳсулотлар тобора катта ўрин эгалламоқда.

Агар мустақилликнинг биринчи йилларида пахта толаси умумий экспорт ҳажмининг 50 фоиздан кўпрогини ташкил этган бўлса, ҳозирги пайтда бу кўрсаткич 20 фоиздан ортмайди.

Айни пайтда пахтадан тайёрланган ип-калава ва газламалар, шунингдек, пластмасса ва кимёвий маҳсулотлар, автомобил-

лар, хизматлар ва бошқа маҳсулотлар экспорти кескин равишда ўсди.

Импорт таркиби ҳам сифат жиҳатдан анча ўзгарди. Биз асосий эътиборни иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини модернизациялаш ва технологик жиҳатдан янгиллашга, рақобатга бардошли маҳсулот тайёрлашга йўналтирилган янги, замонавий ишлаб чиқариш қувватларини ташкил этишга қаратганмиз. Бу ҳаммага яхши маълум.

Шу билан ҳам импорт қилинаётган маҳсулотлар орасида машиналар, турли дастгоҳ ва ускуналарнинг кўп экани бежиз эмас. Ташқи савдо муносабатларини янада такомиллаштиришда маҳаллий хомашёдан тайёр маҳсулот ва бутловчи қисмлар ишлаб чиқариш бўйича қабул қилинган маҳаллийлаштириш дастурининг ижроси муҳим аҳамият касб этмоқда.

Мустақиллик йилларида ташқи алоқаларнинг жуғрофий қўламини сезиларли даражада кенгайди. Иқтисодий ривожланган давлатлар билан ҳамкорлик муносабатлари етча мустаҳкамланди.

Ҳозирги кунда ташқи савдо айланмасининг ярмидан кўпи ана шундай мамлакатлар ҳиссасига тўғри келади.

Бешинчидан, ҳар томонлама пухта ўйланган, фаол олиб борилаётган инвестиция сиёсати иқтисодиётимиздаги барқарорлик, таркибий ва сифат ўзгаришларини белгилловчи муҳим омил бўлмоқда.

2003 йилда мамлакат иқтисодиётига 2 триллион сўмга яқин, яъни аввалги йилга нисбатан 4,5 фоиз кўп сармоялар киритилгани ҳам бунинг яққол кўрсатади.

Бу инвестицияларнинг асосий қисми, ўтган йилларда бўлганидек, Ўзбекистонимизнинг жаҳон бозорига муносиб ўрин эгаллашда ҳал қилувчи роль ўйнайдиган иқтисодиётнинг етакчи тармоқларини, шунингдек, ижтимоий соҳа, авваломбор, таълим ва тиббиёт соҳаларини ривожлантиришга йўналтирилди.

Инвестиция манбаларининг таркиби ҳам ўзгарди — иқтисодиётни эркинлаштириш шартларида марказлашган сармоялар ҳажмининг камайиб бориши объектив ҳолатга айланди.

Айни вақтда корхоналарнинг ўз маблағлари, тижорат банкларининг кредитлари ва тўғридан-тўғри жалб этилаётган хорижий инвестицияларнинг бу борадаги улуши ортиб бормоқда.

Масалан, капитал қўйилмалар таркибидеги бундай сармояларнинг ҳиссаси 2002 йилга нисбатан 57 фоиздан 63 фоизга ошди.

Хорижий инвестициялар ва кредитларни ўзлаштиришнинг умумий миқдори 602,3 миллион Америка Қўшма Штатлари доллари ни ташкил этди. Тўғридан-тўғри киритилмаган чет эл сармоялари ва кредитлари қарийб 1,6 марта кўпайди.

2003 йилда иқтисодиётимизнинг стратегик аҳамиятга эга бўлган муҳим тармоқларида йирик лойиҳаларни амалга ошириш ишлари таъминланди.

(Давоми 2 ва 3-бетларда).

